

# Mesterségem címere

## Asztalos, ács, fafaragó



Dzsepettó apó vésője nyomán a fatuskó megelevenedett, és Pinokkió szökkent elő belőle. Ha a valóságban nem is szólal meg, de a fának élteben, holtában „lelke” van, s ezt minden igazi asztalos tudja, és értő munkával felszínre is hozza. Gyertek el velem egy asztalosműhelybe. Szip-pantsátok be a frissen gyalult deszka illatát, fújjátok le a forgácsot, és simítsátok



tok végig ujjbegyetekkel az esztergakés nyomán alakuló selymes, kecses formákat. Ha nincs fából a szívetek, megérezitek, milyen szép a fával dolgozni. Felsorolni is nehéz, hányféle, fához kötődő mesterség közül választhattok.



- Az erdész az erdő rendjének őre. Sok egyéb mellett felügyeli a fakitermelést és az erdőtelepítést. Fontos ez, mert a hajdani favágó a fejszével, fűrészszel még csak néhány fát, a mai gépesített, nagyüzemi **fakitermelés** ripsz-ropsz egész erdőségeket dönt ki. Ahhoz pedig évek kellene, hogy a régi helyén új erdő sarjadjon. Ma már a **favontatók**, **-úsztatók**, **tutajosok** munkáját is többnyire gépek végzik.

- A fűrésztelepen vastagabb, vékonyabb **deszkat**, **lécet**, **gerendát** vágnak a rönkökből. A forgácsot, hulladékfát, ágakat megőrlik, a fűrészport ragasztóval keverik, lemezzé préselelik. A legtöbb

bútor ma már ilyen **farost-lemezből** készül, de felületét vékony, tetszetős falemezzel borítják, furnérozzák.

- Hány szál gyufát használtok el naponta? Olcsóbb a gyufánál – legyintünk, és elfelejtjük, hogy a **gyufagyárak** is rengeteg fát emésztenek fel.

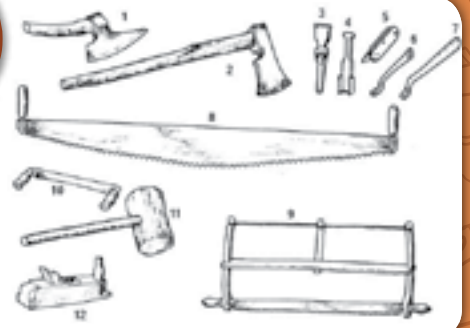


Ki találta fel a gyufát?

- Erdőt „esznek” a **papírgyárak** is, de a **cellulózból**, melynek a fa az alapanyaga, nemcsak papír készül. Fontos iparág ez, – most is papírt tartasz a kezvedben –, de aki a fát szereti, ne papírgyárba menjen dolgozni, hiszen az állatbarát sem a húsfeldolgozóban keres munkát. Gondolj a fákra, amikor a papírt gyúrod, dobod, pazarlod.

• Vajon fog úszni ez a hajómodell? A nagy tudású **hajóácsok** ma már csak csónakot, de évezredek át hatalmas hajókat, gályákat építettek. Őket az acéltestű hajók, a **bognárokat**, **kerekeseket**, a **kocsi-, szer-ker- és hintógyártókat** a gépkocsik, a **zindelyfaragókat** a cseréptetők elterjedése fosztotta meg munkájuktól.

Tudod a régi asztaloszszerzők nevét?



• Cseberből vederbe. Ma már nem fürdünk fakádban, és a műanyag-hordók, a fémtartályok szinte mindent elnyelnek, de a nemes italok, főleg a borok továbbra is fahordóban készülnek – **kádárokra** tehát „szép, új” világunknak is szüksége van.



• Évezredek óta fontos mesterség az **ácsé**, aki a ház tartóvázát, oldal- és tetőgerendáit és az állványokat faragja, ácsolja, szerkeszti egybe. Az **épületasztalos** ajtót, ablakot, padlót, faburkolatot, az **asztalos** bútorokat készít – régen műhelyben, ma óriási gyárakban.

Fejtsd meg a képrejtvényt.



Melyik ácsszerzőt rajzolták Ács község címerébe?



• A **műbútorasztalosok**, **fafaragók**, népi díszítőmesterek ma is kézi szerzőkkel faragják, mintázzák bútoraikat, dísz tárgyakat, a **szobrászok** pedig művészi alkotásaikat.

• A **restaurátor** a műkincsek orvosa. A fából készült alkotások égnek, korhadnak, kopnak, szú, gomba rágja őket. A restaurátor tisztítja, javítja, kipótolja őket, helyreállítja régi pompájukat.



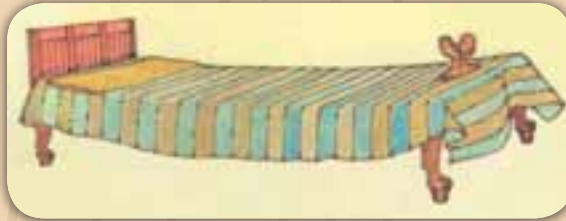
• A fahangszerek készítői is alkotómunkát végeznek még akkor is, ha gyárban, sorozatban hajlítják a kecses hegedűt vagy gitárt, hiszen tudás és lélek is kell ahhoz, hogy szépen szóljon a hangszer. A leghíresebb **hangszerkészítő mester**, az olasz **Antonio Stradivari** 300 évvel ezelőtt összesen



1100 hegedűt, hárfát, csellót és gitárt alkotott, melyekből 650 maradt fenn. Egyik hegedűjét 2006-ban 3,5 millió dollárért adták el.



- Bármelyiket választod a felsoroltak közül, szép és régi lesz a mesterséged, hiszen már **az első ember** is az ágat hegyesre törte, a lombot földéllé fonta, a rönköt öblösre égette. Később kő-, majd fémszerszámokkal vágta, faragta, fúrta, csiszolta a fát. Kezdetben indával kötözte, aztán szeggel, vaspánttal, ékkel, enyvvvel illesztette össze a darabokat.



- A fűrész **egyiptomi** találmány, akár csak az **összetartóval** csupán alvásra szolgált, nem naphosszat tartó étkezésre, heverészésre, mint a görögöknél és a rómaiaknál. Az állatláb formájú lábak indulásra készen, előre mutattak. Különleges asztalostudás kellett a szarkofág elkészítéséhez, mely az emberi test formáját követte, dombormű, kőírás és színes rajzok díszítették.

- **Az olajfestéket** Egyiptomban, a **lakkot** Indiában **használták először**. Az ott honos lakkfából csapolták. Színe eredetileg fekete és vörös, de már az ókorban arany-, ezüst és gyöngyházport kevertek bele.

- **Mezopotámia** fában szegény, ércekben gazdag volt. Ezért csupán a bútorok, oszlopok, kapuk tartóvázát ácsolták fából, s ezt domborított réz- és bronzlemezekkel borították, aranyveretekkel díszítették. Ismerték a mennyezetes ágyat.



- **Az ókori görög** majd a **római** asztalosok már készítettek keretbetétes, intarziás, ezüst-, elefántcsontberakásos bútort. Csak a szigorú Spártában nem volt szabad gyalut és egyéb csiszolószerszámot használni, mert szerintük a kényelmes bútor veszélyes elpuhuláshoz vezet.

- A középkorban **mesterfalvakba** majd **céhekbe** tömörültek az egy szakmához értők, így a famunkások is. Ők őrizték és adták tovább a mesterség titkait. Messze földön híresek voltak a barcasági ácscéhek, a székely és a kalotaszegi kapu-, kopjafa-, bútorfaragók, illetve -festők.



Nincs benne szeg, mi tartja össze?



- A reneszánsz tovább finomította az ókorban már ismert asztalostechnikákat. A lombfűrész, a furnérvágó gép feltalálása általánossá tette a furnérozást. Az olcsóbb alapfát értéke-  
sebb furnérlappal borították, amelybe beleágyazták az intarzi-  
át, a csont-, gyöngyház- és teknőcberakást.

- A szekrény késői, alig 500 éves, német találmány. Azelőtt  
ládában, szuszékban, polcon, fogason tartották a ruhát,  
edényt, élelmet. A vaspántos, faragott vagy festett ládák sok-  
féle méretben, alakban, sokféle céllal készültek: padként, fek-  
helyként, asztalként, utazáskor bőröndként használták őket.

Mi a ládafia?  
Hogy hívják a  
hozományosládát?



- A rokokó és a barokk korszak a bútorokat is túlcicomázta.

- A gépesítés első lépése, az esz-  
tergályozás a fúróval egyidős, és  
a tengely körül elforduló  
darab szabályos faragását  
jelenti. A döntő lépést a kéz-  
műves termeléstől a nagy-  
üzemi sorozatgyártás felé  
150 évvel ezelőtt a német  
Michael Thonet tette meg  
azzal, hogy feltalálta a gőzöléssel  
hajlított fából készült bútort, melyből  
olcsón, géppel akárhányat lehet készíteni.



A mester haláláig 3 és fél millió thonet-szék készült el. Ez az elődje a mai fém és műanyag csőbútornak.

Ám ma már tudjuk, hogy Műanyagból nem teremthetünk IGAZI otthon magunk köré. Készítsd fából házad, bútorod, játékok. Ismerd meg, és szeresd a fát, hisz olyan, mint mi: nincs két egyforma köztük. A tölgy kemény, a fenyő puha, a haboskőrös művészi rajzolatú, az ébenfa fekete, a cédrus dacol az idővel. Egyik hajlékony, másik török, hasad vagy faragható. És mindnek más az erezte – az életmeséje, mit a Teremtő írt bele.



Zsigmond Emese

